

References:

American Academy of Pediatrics, American Public Health Association, and National Resource Center for Health and Safety in Child Care. *Caring for Our Children: National Health and Safety Performance Standards: Guidelines for Out-of-Home Child Care, 2nd Edition*. Elk Grove Village, IL, Washington, DC, and Aurora, CO: 2002.

American Red Cross. www.redcross.org

Public Health – Seattle and King County. <https://kingcounty.gov/depts/health/emergency-preparedness.aspx>

Snohomish County Department of Emergency Management and Snohomish Health District. *Crisis/Disaster Response Handbook*. Everett, WA: 2003.

Talking About Disaster: Guide for Standard Messages. Washington, D.C., 2007.

Washington Military Department and Washington State Department of Health. *Disaster Preparation Handbook: An Emergency Planning and Response Guide*. Camp Murray and Olvmoia. WA: 2004.

Child Care Health Program

Gurmadka & Wax ka qabashada Musiibada

Loogu talagalay Xannaanada Carruurta iyo Barnaamijyada
Waxbarashada Hore ee Kale
ee Gobolka Washington

Cinwaankeena: _____

Isgoyska wadada ee kuugu dhow: _____

Taleefankayaga: _____

- **Isdeji** - carruurta waxay fikradahooda ka qaataan dadka waaweyn ee ku xeeran.
- **Qiimee xaalada.**
- **Qaad tallaabo si aad u hubiso badbaadada carruurta iyo shaqaalaha.**

**Haddii ay dhacdo
xaalad degdeg ah,
wac 911**

SII QORSHEEYA XAALADDA DEGDEGGA AH & MASIIBOYINKA

- ◀ Si joogto ah uga hubi goobaha khatartu ka iman karto (tusaale: alaabta dusha sare ee aan la hubin iyo waddooyinka laga baxo ee xiran).
- ◀ La soco masiiboyinka laga yaabo inay saameeyaan goobtaada.
- ◀ Samayso qorshe loogu fal celiyo musiibo oo hubi in shaqaaluhu ogyihiin doorkooda.
- ◀ Samee tababar bille ah oo dab-damis ah iyo saddexdii biloodba mar.
- ◀ Go'aami meel ka baxsan guriga oo lagu kulmo, oo u jirta ugu yaraan 300 cagood dhismaha.
- ◀ Horay u go'aami meel kale oo laga bixi karo goobta (Guriga) iyo meel kale oo laga bixi karo banaanka ama deyrka.
- ◀ Hubi in goobta ay leedahay ugu yaraan hal taleefoon oo adag (oo aan u baahnayn koronto).
- ◀ Ilaali xiriirka xaaladaha degdega ah ee ilmo kasta oo sax ah.
- ◀ Dooro xiriir telefoon oo la isku halayn karo oo ka baxsan goobta oo u qaybi qoysaska.
- ◀ Gacanta ku hay sahayda xaalad degdeg ah oo kugu filan, oo ay ku jiraan:
 - (1) 3-maalmood cunto iyo biyo loogu talagalay carruurta iyo shaqaalaha
 - (2) Raadiyaha ku shaqeeya batari (oo leh baytariyo dheeraad ah)
 - (3) Qalabka gargaarka degdega ah
 - (4) Qalab badbaado oo dheeri ah oo lagu taliyay.
- ◀ Hayso qorshe iyo sahay 3-maalmood ah oo ah dawooyinka muhiimka ah iyo sahayda caafimaad ee shaqsiyaadka baahiyaha gaarka ah qaba.

Fadlan ogow: Jaantuskan rogaal-celinta looma qorshayn inuu noqdo qorshe dhammaystiran, balse tixraac ka jawaabista dhacdo dhacday. Xaaladaha iyo goobuhu way kala duwan yihiin - isticmaal goankaaga ugu fiican.

HORE U QORSHEY – HORE U QORSHE - HOR U QORSHE – HORE U QORSHE – HORE U QORSHE

Fadlan ka eeg caafimaadka Dadweynaha – Seattle & King County's Child Care Health Program websaydka <https://www.kingcounty.gov/depts/health/child-teen-health/child-care-health.aspx> wixii macluumaad dheeraad ah.

KA-QAADISTA

- Goobta:**
- ◀ U raac carruurta goobta loo qoondeeyay inay ku kulmaan, ka qaado:
 - ✓ Warqadaha xaadiritaanka
 - ✓ Macluumaadka xiriirka degdega ah*
 - ✓ Qalabka gargaarka degdega ah*
 - ✓ Daawooyinka samatabbixinta (ay ku jiraan Epipens iyo dawada neefta) iyo waraaqaha lagama maarmaanka ah*
 - ✓ Taleefanka gacanta
 - ✓ Cunto, biyo, iyo xafaayado*.
 - ◀ Baadh dhammaan aagagga, (musqulaha, armaajooyinka, dhismayaasha ciyaarta, iwm.), si loo hubiyo in dhammaan caruurta ay ka baxeen dhismaha.
 - ◀ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.

- Meelaha ka baxsan goobta:**
- ◀ U kaxee carruurta goobta kulanka loogu talagalay.
 - ◀ Baadh dhammaan aagagga, oo ay ku jiraan musqulaha, armaajooyinka, dhismayaasha garoonnada, iwm, si loo hubiyo in dhammaan ay ka baxeen dhismaha.
 - ◀ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
 - ◀ Ku dhaaf qoraal goobta barnaamijka kaso tilmaamaya meesha aad u socotaan.
 - ◀ U soo rar meel nabdoon, qaadashada:
 - ✓ Warqadaha xaadiritaanka
 - ✓ Macluumaadka xiriirka degdega ah*
 - ✓ Qalabka gargaarka degdega ah*
 - ✓ Daawooyinka lama huraan ka u ah samatabbixinta* (ay ku jiraan Epipens iyo daawada neefta) iyo waraaqaha lagama maarmaanka ah
 - ✓ Taleefanka gacanta
 - ✓ Cunto, biyo, iyo xafaayado*
 - ✓ Raadiyaha ku shaqeeya batariga.
 - ◀ Marka aad ka baxdo khatarta, la xidhiidh waalidka/masuulka iyo/ama xidhiidhada degdega ah. Haddii aanad awoodin inuu kuu baxo, wac la xidhiidh xaalad degdeg ah ee ka baxsan aagga ama 911 si aad ula socodsiiyo goobtaada.

* Ku dar "qabso oo tag" boorsada dhabarka ee ku xigta albaabka laga baxo si si deg deg ah oo sahlan looga baxo.

DHACDADA KIIMIKADA AMA SHUCAACA

- ◀ Haddii xaalad degdeg ah oo baahsan dhacdo, kala soco raadiyaha macluumaadka iyo tilmaamaha xaaladaha degdegga ah.
- ◀ U diyaargarow in **shalter kuu diyaar yahayama ku bax**, sida ku cad tilmaamaha.
- ◀ Haddad gudaha ku jirto, gudaha joog (haddii aan wax kale lagu tilmaamin).
- ◀ Haddii ay dibadda u soo baxdo kiimiko ama shucaac:
 - ✓ Iska saar dharka sare, ku rid bac, oo xir. (*Hubi inaad u sheegto jawaabeyaasha degdega ah wax ku saabsan bacda si meesha looga saaro.*)
 - ✓ Gal shalter gudaha ah.
 - ✓ Xir habka hawo-qaadista, marawaxadaha, qalajiyaha dharka, iyo hawa kasta oo kale.
 - ✓ Haddii biyo socda/qubays la heli karo, ku qubayso biyo qabow oo diirran adigoo isticmaalaya saabuun iyo biyo badan. Ku nadiifi indhaha biyo badan.

Fadlan ka eeg bogga internetka ee u diyaargarowga degdega ah ee degmada Seattle iyo King County Websitekooda <https://kingcounty.gov/depts/health/communicable-diseases/health-care-providers/preparedness.aspx> wixii macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan ka jawaab celinta degdega ah kiimikaad, bayooloji, shucaac iyo nukliyeer (CBRN).

SHALTERKA GOOBTA KU DIYAARSAN

- ◀ Soo gali qof kasta gudaha.
- ◀ Xir habka hawo-qaadista, marawaxadaha, qalajiyaha dharka.
- ◀ Xir albaabbada oo xidh oo xidh daaqadaha.
- ◀ Ku soo ururi dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha qolalka albaabbada iyo daaqadaha ugu yar ee ku yaal xarunta dhismaha.
- ◀ Keen xaashida imaanshaha, xirmooyinka gargaarka degdegga ah, iyo sahayda degdegga ah.
- ◀ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ◀ Xir qolalka aan muhiimka ahayn. Xir albaabbada gudaha ee ugu badan ee suurtoogalka ah.
- ◀ Xir dariishadaha, albaabada, iyo hawo qaadaha inta suurtoogalka ah.
- ◀ Kala soco raadiyaha macluumaadka iyo tilmaamaha degdega ah.
- ◀ Taleefoon kula soo xidhiidh xaalada degdeg ah ee ka baxsan aagga.

DHUL-GARIIR

- Haddii gudaha:**
- ◀ Si degdeg ah uga fogow daaqadaha, alaabta guryaha dhaadheer ee aan la hubin, iyo qalabka culus.
 - ◀ Qof kastaa JIIFSO, DABOOL, OO QABSO.
 - ✓ **JIIFSO** dhulka
 - ✓ **KU DABOOL** madaxa iyo qoorta oo ku dabool alaabta adag hoosteeda ama gidaarka gudaha
 - ✓ **CUSKO** alaabta guriga haddii ay ku hoos jirto oo meel ku dheg ilaa gariirku joogsado
 - ◀ Si deggan ula hadal carruurta ilaa inta aad si nabad ah ku bixi kartaan.
 - ◀ Ha isku dayin inaad ordo ama ha isku dayin inaad ka baxdo dhismaha inta dhulku gariirayo.

- Haddii dibadda:**
- ◀ Ku dadal inaad ka nadiifiso aagga, sida ugu macquulsan ee suurtoogalka ah dhalada, lebenka, iyo xadhkaha korontada.
 - ◀ **JIIFSO & DABOOL.**

Dhulgariir kadib:

- ◀ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ◀ Hubi dhaawacyada oo ku samee gargaarka degdegga ah hadii loo baahdo. Wac 911 hadii ay jirto xaalad degdeg ah oo nafta halis gelinaysa.
- ◀ Filo dhulgariir kale.
- ◀ Go'aanso in bixitaanku uu lagama maarmaan yahay iyo in meelaha bannaanka ahi ay ammaan yihiin. Hadday sidaas tahay, si deggan oo degdeg ah uga bax dhismaha.
- ◀ U kaxee carruurta goobta kulanka loogu talagalay ee bannaanka oo tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ◀ Xir hanta weyn ee gaaska haddii aad urayso gaas ama aad maqasho dhawaaq cuncun ah.
- ◀ Kala soco raadiyaha macluumaadka iyo tilmaamaha degdega ah.
- ◀ Ka fogow taleefoonada oo dhan (3-5 saacadood) hadii aysan qof ku dhucin xaalad degdeg ah oo nafta halis gelinaysa.
- ◀ Wac xiriirka ka baxsan aagga marka ay suurtagal tahay si aad uga warbixiso xaaladda oo aad u ogeysiiso qorshaha degdega ah.
- ◀ Jooga meel ka baxsan dhismaha ilaa laga xaqiijinayo badbaadada soo noqoshada.

DABKA

- ◀ Daar alaarmiga dabka ama haddii kale u ogaysii shaqaalaha in uu dab jiro (qeylin, foodhi).
- ◀ Si deg deg ah oo deggan uga baxa dhismaha:
 - ✓ Haddii qiiq la arko, qof kasta hoos ha dhigo gacmaha iyo jilbaha oo ha u gurguurto si uu u baxo.
 - ✓ Dharka ku dabool sanko iyo afka si aad ugu isticmaasho shaandhada neefsashada.
 - ✓ Haddii dharku dab qabsado, JOOJI, DEJI, & rog ilaa dabku ka baxo.
 - ✓ Qaado xaashida imaanshaha iyo foomamka xaaladaha degdegga ah, haddii isla markiiba la heli karo.
 - ✓ Shaqaaluhu ha hubiyaan (loo magacaabay) meelaha ay carruurta ku jiraan ama ku dhuuman karaan ka hor inta aanad dhismaha ka bixin.
- ◀ Ku soo ururi goobta kulanka oo ka baxsan oo xisaabi dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ◀ Ka wac 911 dibadda dhismaha.
- ◀ Dib ha ugu noqon dhismaha ilaa ay ka xaqiijiso waaxda dabdemiska.

Samee qorshe dab oo hubi in qof walba uu yaqaan.

Ku celceli laylisyada dabka bil kasta!

QOFKA KHATAR AH

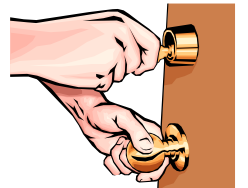
QOFKA KHATAR AH

Haddii qof jooga ama u dhow goobta barnaamijkaagu uu carruurta ama shaqaalaha ka dhigayo mid khatar gelin kara, si taxadar leh ula soco xaalada, la xiriir shaqaalaha kale, diyaarna u noqo inaad qorshahaaga dhaqan geliso.

- ◀ Isla markiiba shaqaalaha u sheeg qof khatar ah ama khatar gelin kara .
- ◀ Bilow **xidhida dhismaha**.
- ◀ Ka wac 911 meel nabdoon.
- ◀ **Haddii qofku uu wax dhisayo:**
 - ✓ Isku day inaad qofka ka fogayso carruurta iyo shaqaalaha.
 - ✓ Ha isku dayin inaad jidh ahaan u celiso ama aad xannibto qofka.
 - ✓ Isdeji oo edeb lahow; iska ilaali iska hor imaad toos ah.
- Haddii carruurta dibadda joogaan :** oo qof khatar ah uu dibadda joogo: si degdeg ah u soo ururi carruurta, ku noqo fasallada, oo billow hababka xidhitaanka. Haddii tani aysan suurtagal ahayn, aad goobta ka baxsan goobta.
 - ✓ iyo gof khatar ah ayaa ku jira dhismaha: si degdeg ah u soo ururi carruurta oo aad meel ka baxsan goobta.

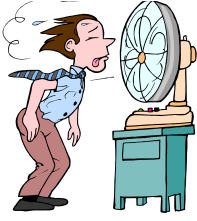
Haddii carruurta gudaha ku jiraan : ✓carruurta ku hay fasallada oo **billow XIRITAAN**.

XIRITAAN

- ◀ Quful albaabbada iyo daaqadaha dibadda.
- ◀ Xidh oo xafid albaabbada gudaha.
- ◀ Xir daahyada ama daahyada kasta.
- ◀ Dami nalalka.
- ◀ Qof kasta ka fogee albaabbada iyo daaqadaha. Ka fogow aragga, gaar ahaan fadhiiso dhulka.
- ◀ Keen xaashida imaanshaha, xirmooyinka gargaarka degdegga ah, mujurucyo iyo waxyaabaha kale ee muhiimka ah, iyo buugaag meelaha la isku soo xiro, haddii ay suurtagal tahay.
- ◀ Ku ilaali jawi degan qolka iyadoo wax la akhriyayo ama aad si hoose ula hadlaysid carruurta.
- ◀ Haddii taleefoon laga heli karo fasalka, wac 911 si aad u hubiso in shaqaalaha degdegga ah la ogeysiiyay.
- ◀ Sii joog goobta ilaa xaalada laga xalinayo.
- ◀ Ogeysii waalidiinta/masuulka wax ku saabsan xiritaan kasta, ha ahaato mid dhaqan ama mid dhab ah.

KULAYL DARAN

- ◀ Xaddid ciyaarta bannaanka marka tasmada kulaylku uu yahay 90 ama ka sarreeya° F.
- ◀ Hubi in qof walba uu cabbo biyo badan.
- ◀ Ka saar lakabyada dheeraadka ah ee dharka. (Ku dhiiri geli waalidiinta/masuulka inay u labistaan carruurta oo ku jira dhar khafiif ah, midab khafiif ah leh.)
- ◀ Dhaqdhaqaaq yaree.
- ◀ **Ka digtoonow calaamadaha:**

Daalka kuleylka:

qabow, qoyan, cirro leh, ama maqaar la nadiifiyey
dhidid badan
madax xanuun
lalabo
dawakhsanaan
daal
heerkulka jidhka caadiga ah ama ka hooseeya
Maamul gargaarka degdegga ah - qaado
tillaabooyin aad ku qaboojinayso qofka - oo wac
caawimo, haddii loo baahdo.

Cadaadiska kulaylka:

heerkulka jidhka oo **aad u sarreeya** (> 102°F
axillary)
maqaarka kulul, casaanka ah ama engegan ama
qoyan jimicsiga
isbeddelka miyir-qabka
garaaca garaaca wadnaha oo daciif ah
Neefsasho degdeg ah, gacmeed
matagid
Iska markiiba wac 911 oo qaado tillaabooyin aad
ku qaboojinayso qofka.

Carruurta waxa laga yaabaa in aanaysan ula qabsan heerkulka darafyada si wax ku ool ah sida dadka waaweyn sababta oo ah waxay soo saaraan kulayl ka badan dadka waaweyn marka ay jimicsiga sameynayaan, waxayna leeyihiin awood dhidid ah oo hoose.

XANUUNADA KHATARTA/ AAFOOYINKA FLUUGA

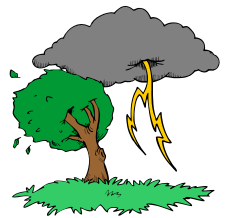
- ◀ Gacmaha si fiican u dhaq had iyo jeer.
- ◀ Xusuusi waalidka/masuulka in macluumaadka xiriirka degdega ahi uu yahay mid hadda jira oo dhamaystiran.
- ◀ Xooji siyaasadaha ka saarida carruurta iyo shaqaalaha - ku adkeE in carruurta iyo shaqaalaha jiran ay guriga joogaan ama ay aadaan guriga.
- ◀ Hayso oo raac qorshe aad uga ilaalinayso carruurta xanuunsanaysa inay ka fogaadaan carruurta caafimaadka qaba inta ay sugayaan inay guriga ku noqdaan.
- ◀ Hayso diiwaanka cudurrada carruurta iyo shaqaalaha - kuwa guriga loo diray iyo kuwa guriga lagu hayo.
- ◀ Qolalka xidh haddii loo baahdo jirro shaqaale awgeed (si loo ilaaliyo saamiga dadka bad qaba).
- ◀ Xooji baridda ku saabsan hab-dhaqanka wanaagsan ee neefsashada:
 - ✓ Isticmaal mandiil (maro lagu duufsado) si aad u qabato hindhisada ama qufaca.
 - ✓ Ku tuur warqadda sanko ee la isticmaalay qashin aan lahayn meel gacanta la qabsado.
 - ✓ Gacmaha dhaq ka dib markaad isticmaasho masarka ama aad caawiso ilmo buka.
- ◀ La soco shabakadaha caafimaadka dadweynaha ee deegaanka iyo gobolka iyo warbaahinta kale ee wararka macluumaadka heerka xanuunada faafa ee hadda jira, talooyinka, iyo tilmaamaha.

Gacmaha si fiican u dhaq had iyo jeer

DUUFAAN DARAN

- ◀ Ka digtoonow wax kasta
 - ILAALINTA Duufaannada:** duufaantu waxay saamayn kartaa aagga
 - DIGNIIN Duufaanno:** Duufaana ayaa dhawaan iman doonta ama horeba uga jirtay aagga
- ◀ Go'aanso haddii barnaamijka la xirayo.
- ◀ Ogeysii waalidiinta/masuulka inaysan soo qaadin ama aysan keenin caruur haddii barnaamijka la xirayo.
- ◀ La soco raadiyaha wixii ku soo kordha duufaanta iyo tilmaamaha degdega ah.
- ◀ U isticmaal teleefanka isgaarsiinta muhiimka ah oo keliya.

DUUFAANTA

- Haddii gudaha:**
 - ✓ Ka fogow daaqadaha. Ku dabool daaqadaha shabaq ama wax dabool, haddii la heli karo.
 - ✓ Ku dadaal inaad u guurto qolalka gudaha/hoolka iyo sagxadaha hoose.
- Haddii dibadda:**
 - ✓ Gudaha u dhaqaaq, adigoo iska ilaalinaya wax kasta oo xadhkaha korantada ah oo soo dhacaya ama geedo.

BIRIQ

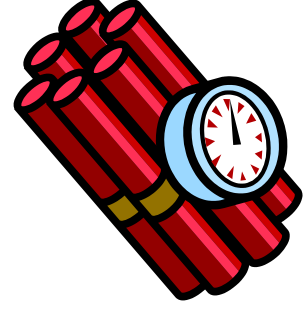
- Haddii gudaha:**
 - ✓ Ka fogow isticmaalka taleefanka, qalabka korantada, iyo tuubooyinka intii suurtoagal ah. (Fiilooyinka iyo tuubooyinka birta ah waxay qaban karaan koronto.)
 - ✓ Ka fogow daaqadaha. Ku dabool daaqadaha shabaq ama wax dabool, haddii la heli karo.
- Haddii dibadda:**
 - ✓ Ka raadso hoy gudaha dhisme xiran ah.

KHATARTA BAMKA

- ◀ Hubi numberka soo wacaha haddii la heli karo.
- ◀ U xil saar xubin kale oo shaqaale ah in uu wacdo 911, haddii ay suurtagal tahay. (Ku qor "hanjabaada BOMB" warqad, oo ay la socoto nambarka taleefanka ee la soo wacay.)
- ◀ **Kahor intaadan telefonka dhigin**, ka hel macluumaadka qofka soo wacaya intii suurtagal ah.

Weydii soo wacaha:

- ✓ Aaway bamkii?
- ✓ Goorma ayuu qarxi doonaa?
- ✓ Maxaa keeni kara in bamku uu qarxo?
- ✓ Sidee buu u eg yahay bamku?
- ✓ Bam nooc ee ah weye?
- ✓ Maxaad u dhigtay bamka?

Fiiro gaar ah:

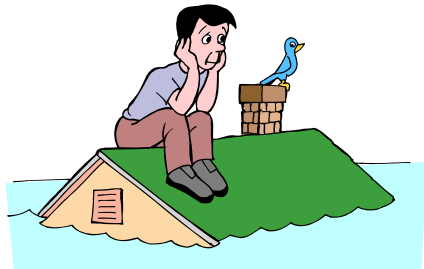
- ✓ Waqtiga saxda ah ee wicitaanka
 - ✓ Erayada saxda ah ee soo wacaha
 - ✓ Astamaha codka soo wacaha (dhawaaq, lab/dheddig, yar/weyn, iwm.)
 - ✓ Sawaxanka asalka ah
- ◀ Ha taaban baakado ama shay shaki leh.
 - ◀ Ka fogow orodka ama wax kasta oo keeni kara gariirka dhismaha.
 - ◀ Ka fogow isticmaalka taleefannada gacanta iyo raadiyaha laba-geesoodka ah.
 - ◀ Kala hadal booliiska wixii ku saabsan daadgureynta. Haddii daadgureynta loo baahan yahay, raac nidaamka DADGURAYNTA.

FATAHAAD

Ka digtoonow **DAADAD KASTA**: daadad ayaa laga yaabaa inay ka dhacaan agagaarkaaga.
DIGNIIN DADAAD: daadad ayaa dhici doona ama ka dhacaya agagaarkaaga.

Haddii daadadku ka jiraan aagga:

- ◀ Go'aanso haddii barnaamijka la xirayo.
- ◀ Ogeysii waalidiinta/masuulka inaysan soo qaadin ama aysan keenin caruur haddii barnaamijka la xirayo.
- ◀ La soco raadiyaha wixii ku soo kordha duufaanta iyo tilmaamo kasta oo degdeg ah.

Haddii goobta ay ka jirto (soo dhawdahay) khatar fatahaad:

- ◀ U kaxee carruurta goobta kulanka loogu talagalay.
- ◀ Baadh dhammaan aagagga, oo ay ku jiraan musqulaha, armaajooyinka, dhismayaasha garoonnada, iwm, si loo hubiyo in dhammaan ay ka baxeen dhismaha.
- ◀ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ◀ Ku dhaaf qoraal goobta barnaamijka kaso tilmaamaya meesha aad u socotaan.
- ◀ U soo guuri meel nabdoon oo dhulka sare ah, adigoo:
 - ✓ Warqadaha xaadiriitanka
 - ✓ Macluumaadka xiriirka degdega ah
 - ✓ Qalabka gargaarka degdega ah
 - ✓ Daawooyinka halista ah & samatabbixinta (ay ku jiraan dawooyinka neefta, Epipens) iyo foomamka
 - ✓ Taleefanka gacanta
 - ✓ Cunto, biyo, iyo xafaayado
 - ✓ Raadiyaha ku shaqeeya batariga.
- ◀ Ha isku dayin inaad ku socotid ama ku dhex waddo meelaha daadku qaaday.
- ◀ Ka fogow dhaq-dhaqaaqa biyaha iyo xadhkaha korontadu hoos u dhacay.
- ◀ Marka aad ka baxdo khatarta, la xiriir waalidka/masuulka ama xiriirada degdega ah. Haddii aanad awoodin inuu kuu baxo, wac la xidhiidh xaalad degdeg ah ee ka baxsan aagga ama 911 si aad ula socodsiiiso goobtaada.
- ◀ Haddii aad la kulantay biyaha daadka, gacmaha si fiican ugu dhaq saabuun iyo biyo.
- ◀ Tuur cuntada ay taabteen biyaha daadku.

Kala tasho waaxda caafimaadka wixii ku saabsan tallaabooyinka nadiifinta.

ILMAHA MAQAN AMA LA AFDUUBAY

ILMAHA MAQAN

- ◀ Baar goobaha barnaamijka, oo ay ku jiraan dhammaan meelaha ilmuhu ku dhuuman karaan iyo meelaha u dhow ee biyaha.
- ◀ La xidhiidh waalidka(iinta)/masuulka si loo go'aamiyo in ilmuhu qoyska la joogo.
- ◀ Wac 911 oo wata:
 - ✓ Magaca iyo da'da ilmaha
 - ✓ Ciwaanka barnaamijka
 - ✓ Sharaxaada jireed ee ilmaha
 - ✓ Sharaxaada dharka ilmaha
 - ✓ Xaaladda caafimaad ee ilmaha, haddii ay habboon tahay
 - ✓ Waqtiga iyo goobta ilmaha ee markii ugu dambeysay lagu arkay
 - ✓ Qofkii ubadka ugu dambeeyay ee lagu arkay.
- ◀ U diyaari macluumaadka ilmaha, oo uu ku jiro sawir, hadii la heli karo booliiska marka ay yimaadaan.
- ◀ Sii wad inaad ka raadiso gudaha iyo agagaarka goobta ilmaha.

ILMAHA LA AFDUUBAY

- ◀ Wac 911 oo wata:
 - ✓ Magaca iyo da'da ilmaha
 - ✓ Ciwaanka barnaamijka
 - ✓ Sharaxaada jireed ee ilmaha
 - ✓ Sharaxaada dharka ilmaha
 - ✓ Xaaladda caafimaad ee ilmaha, haddii ay habboon tahay
 - ✓ Waqtiga iyo goobta ilmaha ee markii ugu dambeysay lagu arkay
 - ✓ Qofkii ubadka ugu dambeeyay ee lagu arkay.
- ◀ U diyaari macluumaadka ilmaha, oo uu ku jiro sawir, hadii la heli karo booliiska marka ay yimaadaan. Waalidka (iinta) /masuulka waa in ay booliisku la xiriiraan si ay u sharxaan xaalada.

Caawi ka hortagga afduubka:

- ◀ Ilmaha ha u sii dayn cid aan ahayn waalidka, masuulka, ama xidhiidhka degdega ah.
- ◀ Wac 911 haddii dadka waaweyn ama carruurta ay walaac muujiyaan ku saabsan qof jooga ama u dhow goobta barnaamijka.
- ◀ Ku dhiirigeli waalidiinta iyo dadka ardayda masuulka ka ah inay ku ogeysiyaan wixii khilaaf ah ee ku saabsan xannaanaynta, taas oo ilmaha gelin karta khatar afduub.

KORONTADA OO TAGTA

Go'aanso sababta korontadu u maqan tahay.

- ◀ **Haddii dhibaato koronto ay ka jirto dhismaha, qaado toosh oo u diyaargarow inaad ka baxdid.**
- ◀ **Haddii cimilo daran ay sababtay tagista korantada:**

- ✓ Qaado tooshash. (Ha isticmaalin shumac ama il kale oo iftiin leh oo olol leh.)
- ✓ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ✓ Ku wargeli go'itaanka korontada shirkadda korontada isticmaal taleefanka adag.
- ✓ Ha wicin 911, marka laga reebo inaad ka warbixiso xaalad degdeg ah.
- ✓ Demi ama ka saar fiilada wixii qalab ah, qalabka korantada, ama elektarooniga ah ee la isticmaalayey.
- ✓ Hal nal shid si aad u ogatid marka korontadu soo noqoto.
- ✓ Xir albaabada freezerka iyo qaboojiyahaba.

- Haddii cimiladu qabow tahay:** ✓ Hubi in qof kastaa xidhan yahay dhawr lakab oo dhar diiran oo qalalan ah.
 - ✓ Qof kastaa ha u dhaqaaqo si uu kulayl u dhalin laha. (U hoggaami fasalka dhaqdhaqaaqa jireed ama ciyaaraha dhaqdhaqaaqa.)
 - ✓ Waligaa foornada ha u isticmaalininaad ku bedesho kulayliyaha (heater).
 - ✓ Weligaa dhuxul ha shidin si aad ugu kululaato ama aad wax ugu karsato gudaha.
 - ✓ Kaliya isticmaal koronto dhaliye diyaar ah oo bannaanka iyo meel ka fog daaqadaha iyo daloolada furan yaal.

Haddii cimiladu kulushahay: ✓ U dhaqaaq sagxadaha hoose, hadday suurtagal tahay.

- ✓ Iska saar lakabyada dheeraadka ah ee dharka.
- ✓ Hubi in qof walba uu cabbo biyo badan.

SUNAMI

Haddii barnaamijkaagu ku yaallo aag khatarta sunaami ka jirto:

- ◀ Ogow: •dhererka waddadaadu ka sarreysa heerka badda _____
•ka fogaanta waddadaada ee xeebta ama biyaha kale ee khatarta sare leh _____
Amarka daadgureynta waxa laga yaabaa in lagu saleeyo tirooyinkan.
- ◀ Hayso qorshe degdeg ah oo looga cararayo aagga khatarta ah .
- ◀ Ku celceli tababarka daadgureynta Sunamiga adiga iyo shaqaaluhu.
- ◀ Ogow oo warqab calaamadaha muujinaya in tsunami uu soo wajahan yahay:
 - Sare u kaca ama hoos u dhaca biyaha xeebaha.
 - Dhulgariir xooggan oo soconaya 20 ilbiriqsi ama ka badan oo u dhow xeebta.
Haddii dhulgariir xoog leh uu socdo 20 ilbiriqsi ama ka badan oo u dhow xeebta:
 - JIIFSO, DABOOL, OO CUSKO.
 - Marka gariirku istaago, soo ururi carruurta iyo shaqaalaha oo si degdeg ah uga bax dhul sare oo xeebta ka fog.
- ◀ Haddii aad ogaato in aag uu ku dhacay dhulgariir weyn, xitaa haddii aadan dareemin gariir, dhegayso raadiyaha maxalliga ah ama Raadiyaha Cimilada ee NOAA wixii macluumaad ah ee xarumaha Digniinta Tsunami.

DIGNIIN SUNAMI: Tsunami ayaa la filayaa. Daadgureynta buuxda ayaa la soo jeediyay.

La socio SUNAMI : Ilaa hadda lama oga heerka khatarta. Digtoonow si aad u hesho macluumaad dheeraad ah una diyaargarow inaad baxdo.

Tsunami waa mowjado taxane ah oo socon kara saacado. Sug wargelinta rasmiga ah ka hor inta aanad ku noqon goobta.

FOLKAANO

- ◀ **Kala socio raadiyaha macluumaadka iyo tilmaamaha degdega ah.**
- ◀ **Haddii uu danbus ku dhaco aaggaaga, u diyaargarow inaad guriga ku jirtid.**
- ◀ **KA BAXA HADDII ay mas'uuliyiintu kugula taliyaan inaad sidaas samayso.**

- ◀ **Gudaha:**
 - ✓ Xir dhammaan daaqaadaha iyo albaabada.
 - ✓ Si dhow ula socio qof kasta oo qaba neef ama neefsashada oo adag - raac qorshaha daryeelka.
 - ✓ Hubi in dhallaanka iyo kuwa neef-mareenku ku adag yahay inay iska ilaaliyaan taabashada dambaska.
- ◀ **Dibadda:**
 - ✓ Dabool sanko iyo afka.
 - ✓ Xiro muraayadaha indhaha si aad u ilaaliso indhaha.
 - ✓ Maqaarka ku dabool dhar.
- ◀ Iska ilaali inaad wadid marka uu dambasku culus yahay - wadista baabuurta waxay kicinaysaa dambaska oo waxay joojinaysaa baabuurta.
- ◀ Ka nadiifi saqafka danbaska. (Ha ogolaanin inuu ku ururo in ka badan 4 inji.)

La socio in foolkaanooyinku ay inta badan la socdaan:

- Dhulgariirrada ▪ Dambaska iyo roobka aashitada ▪ Caroguur iyo soo dhacida dhagxanta ▪ Diiqo socota daadadka ▪ Tsunami

CAROGUUR AMA DHIIQO

LANDSLIDES guud ahaan waxaa lala xiriiriyaa roobab culus iyo baraf degdeg ah.

MUDFLOWS waa dhul go'an oo si degdeg ah u socda oo badanaa ka bilaabma buuraha dhaadheer. (Qarax foolkaane wuxuu kaloo keeni karaa dhoobo.)

- ◀ Aqoonsa calaamadaha waxyaabo soo dhacaya:
 - ✓ dhawaaqyo aan caadi ahayn oo dibadda ah, sida guux, dildilaaca geedaha, ama dhagxaanta oo isku dhaca
 - ✓ dildilaacyo cusub ayaa ka muuqda dhismaha.
 - ✓ dayrarka, tiirarka, geedaha foorarsan ama dhaqaaqa.
- ◀ KA BAX, haddii ay suurtagal tahay.
- ◀ Haddii ay khatar tahay in la daadgureeyo:

Gudaha: ◀ Ku dabool alaabta guriga ee adag hoosteeda.

Dibadda: ◀ Ka carar jidka wax ku soo daadanayaan.

- ◀ Orod oo aad dhulka sare (kor u kaca), ka fog waxa soo daadanaya.
- ◀ Haddii burburku soo dhawaado, u orda meel geedo ama dhismo ah.
- ◀ Haddii aad baxsan kari weydo, kubbadda u gal oo madaxa ka ilaali.

- ◀ Tiri dhammaan carruurta, shaqaalaha, iyo booqdayaasha.
- ◀ Hubi dadka dhaawaca ah ama ku xanniban agagaarka aagga wax ku so dhaceen, laakiin ka fogow khatarta oo sug shaqaalaha samatabbixinta.
- ◀ Ka fogow aagga khatarta- kuwo kale oo dheeraad ah ayaa soo raaci kara.
- ◀ Ka digtoonow daadad, kaas oo soo raaci kara wxyaabaha soo daadanaya.

